

STRESZCZENIE

Przedmiotem niniejszej dysertacji doktorskiej jest problematyka związana z kreatywnym kształtowaniem interpretacji pianistycznej w muzyce kameralnej z uwzględnieniem różnorodnych transkrypcji.

Celem pełnego ujęcia tematu, autorka pracy podjęła się usystematyzowania terminologii pojęcia *transkrypcja*. Przedstawiła również rodowód wybranych, wchodzących w skład dzieła artystycznego utworów, na tle twórczości kameralnej ich twórców: J. Brahmsa i D. Szostakowicza. Niniejsza rozprawa objęła również obszar wiedzy dotyczący zależności pomiędzy ewoluowaniem utworów kameralnych z udziałem fortepianu, a rozwojem brzmienia fortepianu na przełomie XVIII i XIX wieku.

Podjęty w niniejszej pracy aspekt - interpretacji pianistycznej względem zmieniającego się w utworze medium wykonawczego - został zaprezentowany na przykładzie transkrypcji substancjalnej, za pomocą wybranych elementów dzieła muzycznego: dynamiki, artykulacji, agogiki oraz niektórych elementów ekspresji muzycznej.

Analiza omawianej problematyki została zaprezentowana w oparciu o zróżnicowane pod względem stylistycznym utwory: *Sonatę Es-dur op. 120 nr 2* na klarnet i fortepian oraz jej transkrypcję na altówkę i fortepian, jak również transkrypcję na skrzypce i fortepian historyczny, i *Sonatę d-moll op. 40* D. Szostakowicza na wiolonczelę i fortepian oraz jej transkrypcję na kontrabas i fortepian autorstwa Jamesa Rapporta.

Z uwagi na potrzebę ukazania twórczej roli pianisty względem możliwości wykonawczych i brzmieniowych instrumentów współinterpretujących dzieło kameralne, dokonano wyboru w obrębie duetów instrumentalnych z udziałem instrumentów zarówno smyczkowych jak i dętych.

Typ transkrypcji substancjalnej posłużył w niniejszej pracy jako środek do ukazania czynników przyczyniających się do zindywidualizowania gry fortepianowej w muzyce kameralnej oraz przedstawienia jej odmiennego oblicza w zależności od charakterystyki wybranego instrumentu współinterpretatora.

15.09.2017r.

A. Hatał

SUMMARY

The subject of this doctoral dissertation is the issue of creative development of a pianist interpretation in chamber music, with the consideration of various transcriptions.

In order to fully cover the subject, the author of the paper has tried to systematize the term *transcription*, as well as presented the pedigree of the selected musical pieces, which are parts of works of art, in the background of chamber musical pieces of their composers: J. Brahms and D. Shostakovich. This dissertation also covered the area of knowledge about the relationship between the evolution of chamber music with the accompaniment of piano and the development of the piano sound at the turn of the 18th and 19th centuries.

The aspect, which was undertaken in this study - the pianist interpretation in regard to the changing performance medium in the musical piece - was presented on the sample of substantial transcription, using selected elements of the musical work: dynamics, articulation, agogic and some elements of musical expressions.

The analysis of the discussed issue was presented on the basis of stylistically diverse musical pieces: *Sonata in E-flat major, op. 120* No. 2 for clarinet and piano and its transcription for viola and piano, as well as the transcription for violin and historical piano, and *Sonata in D minor op. 40* by D. Shostakovich for cello and piano and its transcription for double bass and piano by James Rapport.

Due to the need to show the creative role of the pianist in regard to the performance and sound opportunities of the instruments, which co-interpret the chamber musical piece, selections were made within instrumental duets with the participation of both string and wind instruments.

The type of the substantial transcription was used in this work as a means to show the factors contributing to the individualization of the piano playing in chamber music and to present its different face depending on the characteristics of the chosen instrument of the co-interpreter.

15.09.2017.

A. Hatal

Prof. dr hab. Cezary Sanecki
Akademia Muzyczna im. G i K. Bacewiczów w Łodzi
ul. Gdańska 32, 90-716 Łódź
Dziedzina – sztuki muzyczne
Dyscyplina artystyczna – instrumentalistyka

ZLECENIODAWCA OPINII

Akademia Muzyczna im. Karola Szymanowskiego w Katowicach; Wydział Wokalno – Instrumentalny; pismo z dnia 13 listopada 2017 roku; zlecenie podjęte na podstawie Ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. z 2003r. Nr 65, poz. 595 ze zmianami).

DOTYCZY

- Uchwały Rady Wydziału Wokalno – Instrumentalnego Akademii Muzycznej im. Karola Szymanowskiego w Katowicach z dnia 2 czerwca 2016 r. w sprawie wszczęcia, na wniosek Pani mgr Aleksandry Hałat, przewodu na stopień doktora sztuk muzycznych w dyscyplinie artystycznej instrumentalistyka,
- Uchwały Rady Wydziału Wokalno – Instrumentalnego Akademii Muzycznej im. Karola Szymanowskiego w Katowicach z dnia 2 czerwca 2016 r. o wyznaczeniu Pani prof. zw. dr hab. Marii Szwejger-Kułąkowskiej jako promotora pracy doktorskiej Pani mgr Aleksandry Hałat,
- Uchwał Rady Wydziału Wokalno – Instrumentalnego Akademii Muzycznej im. Karola Szymanowskiego w Katowicach z dnia 21września 2017 r. w sprawie wyznaczenia recenzentów pracy doktorskiej.

W świetle Ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. nr 65. poz. 595, ze zmianami) Rada Wydziału posiadała uprawnienia do prowadzenia przewodu na stopień doktora w dziedzinie sztuk muzycznych w dyscyplinie artystycznej instrumentalistyka. Do nadesłanego mi przez przewodniczącego Rady pisma, sygnowanego datą 13 listopada 2017 roku, informującego o wyznaczeniu mej osoby recenzentem pracy doktorskiej Pani Aleksandry Hałat pt.: *Transkrypcja w muzyce kameralnej jako przestrzeń dla interpretacji pianistycznej*

w oparciu o wybrane dzieła, została dołączona następująca dokumentacja z posiedzeń Rady Wydziału w dniach: 2 czerwca 2016 r. i 21 września 2017 r.:

- Uchwała Rady Wydziału Wokalno – Instrumentalnego Akademii Muzycznej im. Karola Szymanowskiego w Katowicach z dnia 2 czerwca 2016 r. w sprawie wszczęcia, na wniosek Pani mgr Aleksandry Hałat, przewodu na stopień doktora sztuk muzycznych w dyscyplinie artystycznej instrumentalistyka,
- Uchwała Rady Wydziału Wokalno – Instrumentalnego Akademii Muzycznej im. Karola Szymanowskiego w Katowicach z dnia 2 czerwca 2016 r. o wyznaczeniu Pani prof. zw. dr hab. Marii Sz wajger-Ku łakowskiej jako promotora pracy doktorskiej Pani mgr Aleksandry Hałat,
- Uchwała Rady Wydziału Wokalno – Instrumentalnego Akademii Muzycznej im. Karola Szymanowskiego w Katowicach z dnia 21 września 2017 r. w sprawie wyznaczenia Pani prof. dr hab. Grażyny Bożek-Wota jako recenzenta pracy doktorskiej kandydatki,
- Uchwała Rady Wydziału Wokalno – Instrumentalnego Akademii Muzycznej im. Karola Szymanowskiego w Katowicach z dnia 21 września 2017 r. o wyznaczeniu mnie jako recenzenta pracy doktorskiej kandydatki,
- wyciągi z protokołów z posiedzeń Rady Wydziału w dniach 2 czerwca 2016 r. i 21 września 2017 r.,
- listy obecności członków Rady Wydziału na posiedzeniach w dniach 2 czerwca 2016 r. i 21 września 2017 r.,
- protokoły komisji skrutacyjnej z przeprowadzonych głosowań,
- lista członków Rady Wydziału zaliczanych w dyscyplinie artystycznej instrumentalistyka do minimum kadrowego.

W dniu 2 czerwca 2016 r., liczba uprawnionych do głosowania członków Rady wynosiła **49** osób. Na posiedzeniu było obecnych **29** uprawnionych członków Rady. Oddano **29** głosów ważnych: **25** za wszczęciem przewodu doktorskiego, **2** głosy przeciwne i **2** wstrzymujące się. Za wyznaczeniem promotora oraz oddano **25** głosów, **3** wstrzymujące się i **1** przeciwny. Quorum głosujących w chwili podejmowania uchwał zostało zachowane.

W dniu 21 września 2017 r. liczba uprawnionych do głosowania członków Rady wynosiła **54** osób. Na posiedzeniu było obecnych **44** uprawnionych członków Rady. Oddano **43** głosów ważnych. Za wyznaczeniem Pani prof. dr hab. Grażyny Bożek-Wota oraz mej osoby jako recenzentów głosowało **43** osoby, głosów przeciwnych i wstrzymujących się nie było. Quorum głosujących w chwili podejmowania uchwał zostało zachowane.

Niniejszym stwierdzam, że w świetle Ustawy z dnia 14 marca 2003 roku Rada Wydziału podjęła prawomocne uchwały o wszczęciu przewodu na stopień doktora w dziedzinie sztuk muzycznych, w dyscyplinie artystycznej instrumentalistyka i wyznaczeniu promotora w osobie prof. zw. dr hab. Marii Sz wajger-Ku łakowskiej oraz o wyznaczeniu recenzentów pracy doktorskiej mgr Aleksandry Hałat.

PODSTAWOWE DANE O KANDYDATCE

Pani mgr Aleksandra Hałat, urodziła się 28 kwietnia 1982 r. w Łodzi. Kształciła się w Akademii Muzycznej im. Karola Szymanowskiego w Katowicach. W 2006 roku ukończyła studia magisterskie w klasie fortepianu prof. Czesława Stańczyka oraz w klasie kameralistyki prof. Teresy Baczewskiej i st. wykł. Marka Mosia. Warsztat pianistyczny rozwijała w Universität für Musik und darstellende Kunst w Grazu podczas pobytu stypendialnego w czasie studiów oraz w latach 2005 – 2007, studiując w klasie fortepianu Otto Niderdorfera i klasach kameralistyki Chia Chou i Stacey Bartsch (akompaniament wokalny). W 2010 roku kandydatka ukończyła studia podyplomowe (kameralistyka fortepianowa) w Akademii Muzycznej im. Karola Szymanowskiego w Katowicach w klasie prof. dr hab. Marii Szwajger-Kułąkowskiej. Jest absolwentką studiów doktoranckich w Akademii Muzycznej w Katowicach.

Pani mgr Aleksandra Hałat podnosiła swoje kwalifikacje na wielu kursach mistrzowskich w kraju i za granicą. Pracowała między innymi pod kierunkiem takich pedagogów jak: Katarzyna Popowa-Zydroń, Wojciech Światała, Ewa Pobłocka, Waldemar Wojtal, Wiera Nosina, Julius Drake, Walter Moore, Norman Shetler, Robert Kabara, Barbara Górczyńska, Tomasz Herbut, Christoph Wyneken.

Pani Aleksandra Hałat jest dwukrotną laureatką Ogólnopolskiego Konkursu Kameralistyki Fortepianowej w Toruniu (I miejsce na IV edycji tego konkursu wraz z pianistką Dobrochną Jachowicz). W 2010 roku wraz z pianistką Agatą Hołdyk otrzymała wyróżnienie na Międzynarodowym Konkursie Concours Grieg w Oslo w kategorii duetów fortepianowych. W 2011 roku otrzymała II Nagrodę na Międzynarodowym Konkursie Pianistycznym Bradshaw & Buono w Nowym Yorku (wraz z pianistką Agatą Hołdyk). Była stypendystką Vienna International Pianists (2005 r.) i American Institute for Musical Studies (2007 r.).

Kandydatka posiada doświadczenie pedagogiczne. W latach 2007 – 2012 pracowała jako nauczyciel fortepianu i akompaniator w Państwowym Policealnym Studium Zawodowym Wokalno – Baletowym w Gliwicach oraz w Państwowej Szkole Muzycznej I i II st. w Zabrze (akompaniator). Od 2012 roku pracuje w Zespole Państwowych Szkół Muzycznych I i II st. w Żorach jako nauczyciel fortepianu i akompaniator. Jako pianista – akompaniator brała udział w Międzynarodowej Letniej Akademii Muzycznej w Bałszycach pracując pod kierunkiem takich pedagogów jak: Bartosz Bryła, Robert Kabara, Karina Gidaszewska. Od 2009 roku pracuje jako akompaniator na Wydziale Wokalno – Instrumentalnym Akademii Muzycznej w Katowicach. Od 2012 roku jest asystentem na Uniwersytecie Śląskim (Wydział Artystyczny w Cieszynie). Doktorantka jest akompaniatorem oraz prowadzi zajęcia z fortepianu i czytania nut a`vista.

Dorobek artystyczny kandydatki wprowadzić nie podlega ocenie, jednak należy stwierdzić, że działalność artystyczna Pani mgr Aleksandry Hałat jest istotna (ranga sal, wykonywany repertuar) i stanowi znaczący wkład w kulturę muzyczną.

OCENA PRACY DOKTORSKIEJ

Pracę doktorską Pani mgr Aleksandry Hałat pt.: „*Transkrypcja w muzyce kameralnej jako przestrzeń dla interpretacji pianistycznej w oparciu o wybrane dzieła*”, stanowi dzieło artystyczne zarejestrowane na płytach CD oraz jego opis. Dzieło wraz z opisem stanowi logiczną, wzajemnie uzupełniającą się całość.

Na dzieło artystyczne składa się wykonanie dwóch sonat : *Sonaty Es-dur op. 120 nr 2* Johanna Brahmsa oraz *Sonaty d-moll op. 40* Dymitra Szostakowicza. Obie sonaty przedstawione są w dwóch wersjach, pierwsza na klarnet i altówkę z fortepianem a druga na wiolonczelę i kontrabas z fortepianem. W realizacji dzieła oprócz Pani Aleksandry Hałat wzięli udział: Piotr Wybraniec – klarnet, Marcin Hałat - altówka, Marcin Mączyński – wiolonczela i Klaudia Baca – kontrabas. Dobór kompozycji i ich wykonanie ściśle koresponduje z tematem pracy. Artystka w pełni ukazuje różnice i podobieństwa w interpretacji utworów oryginalnych i ich transkrypcji. Szczególnie interesujące zarówno od strony artystycznej jak i z punktu widzenia tematu pracy doktorskiej jest ukazanie roli pianisty w tym procesie. Doktorantka bardzo dobrze wywiązuje się z tego zadania. Wykonanie wymienionych utworów przez Panią Aleksandrę Hałat jest świadectwem osiągnięcia przez kandydatkę wysokiego stopnia rozwoju artystycznego. Kandydatka poszukuje ciekawych rozwiązań interpretacyjnych. Warte podkreślenia jest różnicowanie przez doktorantkę środków pianistycznych w zależności od tego z jakim instrumentem wykonuje dzieło, w oryginale czy w transkrypcji. Doktorantka zwraca szczególną uwagę zwłaszcza na te różnice interpretacyjne, które wynikają z charakterystyki brzmienia instrumentów z którymi wykonuje dzieła, także na te, które wynikają z ich możliwości wykonawczych. Tym samym uzyskuje odmienne interpretacje prezentowanych utworów. Kolorystyka, artykulacja, dynamika, agogika oraz ekspresja wykonania zasługują na wysoką ocenę.

Wykonaniem tych znaczących kompozycji, kandydatka udowodniła, że jest dojrzałą artystką dysponującą bardzo dobrym warsztatem pianistycznym.

Uzupełnieniem dzieła artystycznego jest jego opis, stanowiący wyjaśnienie tematu dzieła i jego muzycznej interpretacji. Opis składa się z czterech rozdziałów poprzedzonych wstępem i podsumowanych zakończeniem; jest ściśle związany z dziełem. Charakteryzuje się przejrzystością układu formalnego, dowodzi kompetencji autorki a także jej dużej świadomości naukowej i artystycznej. Wiedza przekazana przez kandydatkę świadczy o gruntownej znajomości prezentowanej tematyki.

W Rozdziale pierwszym autorka przedstawia rozwój transkrypcji jako gatunku, jak również autorską systematykę transkrypcji występujących w kameralistyce fortepianowej. Ważne miejsce w tym rozdziale zajmuje uporządkowanie terminologii związanej z pojęciem transkrypcji.

W Rozdziale drugim, kandydatka przedstawia rodowód wykonywanych sonat jak również charakterystykę partii fortepianowych pod kątem stylu i języka muzycznego. Doktorantka trafnie charakteryzuje cechy fakturalne i stylistyczne mające znaczenie dla interpretacji utworów wskazanych jako dzieło artystyczne.

Rozdział trzeci to ukazanie ewolucji brzmienia fortepianu w muzyce kameralnej w kontekście rozwoju instrumentu.

Rozdział czwarty poświęcony jest problematyce wykonawczej przedstawionych utworów ze szczególnym nastawieniem na działania pianistyczne. Doktorantka trafnie wskazuje różnice pomiędzy dziełami w aspekcie agogicznym dynamicznym i kolorystycznym.

Zakończenie jest podsumowaniem poruszanych wcześniej zagadnień.

Wnioski dotyczące wykonywanych kompozycji oraz znaczenia struktury partii fortepianu dla kształtowania interpretacji są właściwe i świadczą o dojrzałości artystycznej i naukowej kandydatki.

Pracę uzupełnia streszczenie w języku angielskim oraz bogata bibliografia.

Opis dzieła został bardzo dobrze opracowany od strony edytorskiej.

KONKLUZJA

Stwierdzam, że praca doktorska Pani mgr Aleksandry Hałat, dzięki sztuce wykonawczej doktorantki i odpowiednim narzędziom badawczym, w wyczerpujący sposób rozwiązuje przedstawioną problematykę. Praca jest oryginalna, szeroko traktuje temat. Jest wartościowym przedsięwzięciem artystyczno-naukowym. Praca doktorska Pani mgr Aleksandry Hałat wzbogaca kulturę muzyczną w Polsce a poprzez to stanowi znaczący i twórczy wkład w rozwój instrumentalistyki i całej dziedziny sztuk muzycznych.

Stwierdzam, że kandydatka wykazała się wiedzą teoretyczną, a także umiejętnościami do prowadzenia samodzielnej pracy artystycznej. Doktorantka rozwiązała założone zagadnienie artystyczne i spełniła wymagania art. 13 ust. 1 Ustawy z dnia 14 marca 2003 r.

Stawiam wniosek o przyjęcie pracy doktorskiej Pani mgr Aleksandry Hałat.

Łódź, 20 grudnia 2017 r.

prof. dr hab. Cezary Sanecki

Podstawowe dane recenzenta

prof. dr hab. Grażyna Bożek – Wota prof. zw.
Dziedzina: sztuki muzyczne
Dyscyplina: instrumentalistyka
Akademia Muzyczna im. Karola Lipińskiego we Wrocławiu
Wydział Instrumentalny
Katedra Kameralistyki

Wrocław, dnia 22 stycznia 2018 roku

Recenzja

Zleceniodawca recenzji

Akademia Muzyczna im. Karola Szymanowskiego w Katowicach Wydział Wokalno – Instrumentalny – pismo z dnia 2.06. 2016 roku z posiedzenia Rady Wydziału Wokalno – Instrumentalnego; zlecenie podjęte na podstawie Ustawy z dnia 14.03. 2003 roku o stopniach i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (t.j. Dz. U. z 2014 roku poz. 1852).

Dotyczy

Uchwały Rady Wydziału Wokalno – Instrumentalnego im. K. Szymanowskiego w Katowicach z dnia 2.06.2016 roku w sprawie:

- wszczęcia, na wniosek Pani mgr Aleksandry Hałat, przewodu na stopień doktora sztuk muzycznych w dyscyplinie artystycznej – instrumentalistyka
- wyznaczenie promotora w osobie Pani prof. dr hab. Marii Szwajger – Kulakowskiej
- wyznaczenie recenzentów – Uchwałą Rady Wydziału Wokalno – Instrumentalnego Akademii Muzycznej im. K. Szymanowskiego w Katowicach, z dnia 21.09.2017 roku

Do nadesłanego mi przez Pana Dziekana Wydziału Wokalno – Instrumentalnego prof.zw. dr hab. Feliksa Widerę, przewodniczącego Rady Wydziału pisma, sygnowanego datą 21.09.2017 roku, informującego o powołaniu mej osoby na funkcję recenzenta pracy doktorskiej mgr Aleksandry Hałat n.t. „ Transkrypcja w muzyce kameralnej jako przestrzeń dla interpretacji pianistycznej w oparciu o wybrane dzieła”, została dołączona następująca dokumentacja:

- z posiedzenia Rady Wydziału w dniu 2.06.2016 roku o wszczęciu przewodu doktorskiego oraz wyznaczenie Pani Profesor dr hab. Marii Szwajger – Kulakowskiej z Akademii Muzycznej im. K. Szymanowskiego w Katowicach na promotora pracy doktorskiej p.t.”Transkrypcja w muzyce kameralnej jako przestrzeń dla interpretacji pianistycznej w oparciu o wybrane dzieła”
- Uchwała Rady Wydziału z dnia 21.09.2017 roku o wyznaczeniu recenzenta w osobie Pana Profesora dr hab. Cezarego Saneckiego z Akademii Muzycznej i. G. i K. Bacewiczów w Łodzi
- Uchwała Rady Wydziału z dnia 21.09.2017 roku o wyznaczeniu mnie jako recenzenta pracy doktorskiej Kandydatki
- protokoły Komisji Skrutacyjnej z przeprowadzonych głosowań
- lista obecności członków Rady Wydziału na posiedzeniach:
 - * dnia 2.06.2016 roku
 - * dnia 21.09.2017 roku

W dniu 2.06.2016 roku liczba uprawnionych do głosowania członków Rady Wydziału wynosiła 29 osób, Na posiedzeniu było obecnych 29 uprawnionych członków Rady. Oddano 29 głosów ważnych, w tym 25 głosów za wszczęciem przewodu doktorskiego, 2 głosy przeciwne i 2 głosy wstrzymujące

się. Głosów nieważnych nie było. Quorum głosujących w chwili podejmowania uchwały zostało zachowane.

Za wyznaczeniem mnie jako recenzenta głosowało 43 uprawnionych członków Rady Wydziału, nie było głosów przeciwnych i wstrzymujących się. Quorum głosujących w chwili podejmowania uchwały zostało zachowane.

Niniejszym stwierdzam, że w świetle Ustawy z dnia 14 marca 2003 roku art. 14 ust. 2 pkt 1 i 2, Rada Wydziału podjęła prawomocne Uchwały o wszczęciu przewodu na stopień doktora w dziedzinie sztuk muzycznych, w dyscyplinie artystycznej instrumentalistyka i wyznaczeniu promotora w osobie Pani Profesor dr hab. Marii Sz wajger – Kułakowskiej oraz o wyznaczeniu mnie jako recenzenta pracy doktorskiej mgr Aleksandry Hałat.

Podstawowe dane o Kandydatce

Pani mgr Aleksandra Hałat urodziła się 28 kwietnia 1982 roku w Łodzi. Ukończyła studia muzyczne, specjalność fortepian, w klasie prof. Czesława Stańczyka oraz kameralistykę w klasie prof. dr hab. Teresy Baczewskiej, w Akademii Muzycznej im. K. Szymanowskiego w Katowicach w 2006 roku. Swoją edukację kontynuowała podczas pobytu stypendialnego w ramach europejskiego programu Erasmus – Sokrates w Universitat fur Musik und darstellende Kunst w Grazu, w Austrii, a następnie w trakcie dwuletnich studiów (2005 – 2007) w w/w uniwersytecie, pod kierunkiem profesorów: Otto Niederdorfera w klasie fortepianu, Chia Chou w klasie kameralistyki oraz Stacey Bartsch – akompaniament wokalny.

W 2010 roku ukończyła Podyplomowe Studia na kierunku Kameralistyka Fortepianowa w macierzystej uczelni w Katowicach, w klasie prof. dr hab. Marii Sz wajger – Kułakowskiej. Obecnie jest studentką trzeciego roku na studiach doktoranckich o profilu Kameralistyka Fortepianowa.

Swój warsztat pianistyczny doskonalila pod okiem wspaniałych artystów, wybitnych pianistów i pedagogów podczas uczestnictwa w licznych mistrzowskich kursach i warsztatach pianistycznych w kraju i za granicą. A byli to: Wiera Nossina, Walter Moore, Norman Shetler, Christoph Wyneken, Julius Drake, Ewa Pobłocka, Katarzyna Popowa – Zydroń, Robert Kabara, Barbara Górzyńska, Wojciech Światała, Waldemar Wojtał, Tomasz Herbut, Bartosz Bryła, Karina Gidaszewska.

Kandydatka jest laureatką Ogólnopolskiego Konkursu Kameralistyki Fortepianowej w Toruniu w 1998 roku – I Nagroda.

Może pochwalić się wyróżnieniem, które otrzymała w 2010 roku wraz z Agatą Hołdyk na Międzynarodowym Konkursie Pianistycznym Concours Grieg w Oslo, w kategorii Duetów fortepianowych. Kolejny sukces w 2011 roku, również w duecie z Agatą Hołdyk, przyniósł II Nagrodę na Międzynarodowym Konkursie Pianistycznym Bradshaw & Buono w Nowym Jorku /konkurs nagrań/.

Należy wspomnieć o uzyskanym w 2005 roku stypendium VIP – Vienna International Pianists, jakie Pani Aleksandra Hałat otrzymała będąc studentką Uniwersytetu w Grazu, a także uzyskanym w 2007 roku stypendium AIMS – American Institute for Musical Studies.

Chociaż nie jest przedmiotem oceny w przewodzie doktorskim działalności artystycznej Doktorantki, warto jednak nadmienić, iż Aleksandra Hałat prowadzi bogate życie koncertowe zarówno jako kameralistka jak i solistka, co nie jest częstym zjawiskiem, zwłaszcza, kiedy centrum działań, to płaszczyzna kameralistyki. Zatem zasadne będzie stwierdzić, że aktywność zawodowa Kandydatki stanowi istotny wkład w polską kulturę muzyczną.

Może poszczycić się nagraniami dla radia i telewizji. W 2011 roku wraz z Marcinem Hałat i Triem Jazzowym nagrała płytę CD „MUSIC UNION” wydaną przez Uniwersytet Śląski w Katowicach, na której znalazły się takie utwory:

- S. Prokofiew – Sonata skrzypcowa D – dur op. 94 Bis
- C. Bolling – Suita na skrzypce i Trio jazzowe

Od 2009 roku Pani mgr Aleksandra Hałat związana jest z Akademią Muzyczną im. K. Szymanowskiego w Katowicach, w której pracuje na Wydziale Wokalno – Instrumentalnym jako kameralistka, partnerując studentom.

Od 2012 roku do dziś Doktorantka jest zatrudniona jako asystent na Uniwersytecie Śląskim, na Wydziale Artystycznym w Cieszynie, prowadząc klasę fortepianu i partnerując jako pianista na zajęciach z dyrygowania.

Samodzielnie prowadzi przedmiot „Czytanie a’vista”.

Od 2012 do chwili obecnej Kandydatka pracuje w Zespole Szkół Muzycznych I i II stopnia w Żorach jako nauczyciel fortepianu i kameralista w klasie skrzypiec.

W dokumentacji odnotowałam pięcioletnie zatrudnienia w latach 2007 - 2012 jako nauczyciel fortepianu i pianista towarzyszący w takich instytucjach jak:

- Państwowe Policealne Studium Zawodowe Wokalno – Baletowe w Gliwicach
- Państwowa Szkoła Muzyczna I i II st. w Zabrze

Ocena pracy doktorskiej

Przedstawionym do oceny dziełem artystycznym są dwie płyty CD pod tytułem „Transkrypcje w muzyce kameralnej jako przestrzeń dla interpretacji pianistycznej w oparciu o wybrane dzieła”.

Dzieło wraz z opisem stanowi logiczną, uzupełniającą się wzajemnie całość.

Płyty CD zawierają nagrania następujących utworów kameralnych:

CD 1

- J. Brahms – Sonata Es – dur op. 120 nr 2 na klarnet i fortepian
- J. Brahms – Sonata Es – dur op. 120 nr 2 na altówkę i fortepian

CD 2

- D. Szostakowicz – Sonata d – moll op. 40 na wiolonczelę i fortepian
- D. Szostakowicz – Sonata d – moll op. 40 na kontrabas i fortepian

W realizacji dzieła oprócz Kandydatki wzięli udział:

- Piotr Wybraniec – klarnet
- Marcin Hałat – altówka
- Marcin Mączyński – wiolonczela
- Klaudia Baca – kontrabas

Nagrania zostały dokonane przez Doktorantkę w grudniu 2015 roku, w Sali Koncertowej „Sinfonia” w Akademii Muzycznej im. K. Szymanowskiego w Katowicach.

Realizacją nagrania zajmował się Marian Czarnecki.

Pomysł w kontekście poszukiwania kontrastów, różnic, a w implikacji zestawienia obok siebie dwóch jakże odmiennych stylem, charakterem kompozycji, to eksperyment, na który odważy się muzyk o szerokich horyzontach i możliwościach. Dobór kompozycji i ich transkrypcji, także wykonanie, ściśle koresponduje z tematem pracy.

Nagranie otwiera Sonata Es – dur op. 120 nr 2 na klarnet i fortepian J. Brahmsa. Niewątpliwie, Sonata Es Brahmsa należy do kanonu muzyki romantycznej, i jak wiele dzieł tego okresu jest podatna na nadmierną czułość wykonawców. Zarówno Doktorantka jak i współtworzący klarnecista Pan Piotr Wybraniec, wykonali utwór z podziwu godną precyzją i klasycznym umiarem w budowaniu proporcji dynamicznych i agogicznych. Całość brzmi klarownie, przykuwa uwagę ostrością konturów niczym ożywczy łyk krystalicznie czystej wody zamiast „przesłodzonego syropu”. Całość dopełniła przejrzysta pedalizacja, ujednoczona, precyzyjna artykulacja obojga solistów, choć fragmentami zróżnicowana dla zmiany charakteru niektórych fraz.

Jeżeli zamysłem pianistki było obcięcie nadmiaru, i zrównoważenie ekspresji, to w moim odczuciu powstało wykonanie dobrze wyważone emocjonalnie. Być może Doktorantka szukała podejścia obiektywnego – dozowanego intelektualnie, a takim właśnie jest to wykonanie.

Ta sama Sonata Es J. Brahmsa w wersji na altówkę i fortepian w wykonaniu Pana Marcina Hałata i Kandydatki zabrzmiała nieco inaczej. Wykonana w odrobinie płynniejszym (by nie powiedzieć, że w

żywszym) tempie, epatowała naturalnością, pogodą a czasami refleksyjnością, zmieniając dźwiękowe obrazy, które kreślili wykonawcy wspólnie, z dbałością cyzelując szczegóły. Odtwórstwo bogate w subtelne niuansy agogiczne, skutecznie spajały kolejne rozmyślenia w możliwą do objęcia całość. Mimo, że Sonata Es op. 120 nr 2 J. Brahmsa na altówkę i fortepian nie jest oryginalną wersją; jest mi bliższa duchowo i estetycznie.

Oczywiście powyższe refleksje opiniującej nie mają wpływu na ogólny obraz wykonania, które jest bardzo satysfakcjonujące.

Drugi krążek CD zawiera Sonatę d – moll op.40 D. Szostakowicza na wiolonczelę i fortepian oraz jej transkrypcję w wersji na kontrabas i fortepian. Z dokumentacji wynika, iż transkrypcja powstała po 2000 roku pisana ręką Jamesa Rapporta, sławnego kontrabasisty.

W obecnych czasach coraz częściej spotykamy publiczne wykonania transkrypcji wielkich dzieł. Wspomniana wyżej czteroczęściowa Sonata Szostakowicza na wiolonczelę i fortepian, w ówczesnym okresie była uznana za nowatorską, wobec wcześniejszych Jego utworów. Sąsiadują w niej z sobą odmienne nastroje, jak głęboki liryzm i radosna żywiołowość.

Sonatę artyści wykonują doskonale porozumiewając się muzycznie. Grają ekspresyjnie, radośnie, ale też w szczególnie wrażliwy sposób, smakując piękno motywów, fraz, a nawet poszczególnych dźwięków.

Ta mieszanina energii, humoru, pastiszu przeplatane go liryzmem; w odtwórstwie grających, zabrzmiała żywiołowo. Od pierwszych dźwięków muzycy wprowadzili klimat najwyższego skupienia, pozwalający na uważne i głębokie słuchanie.

Nagranie wieńczy ponownie Sonata d – moll op.40 D. Szostakowicza, ale w opcji na kontrabas i fortepian. Mam świadomość niedostatku atrakcyjności literatury istniejącej na kontrabas i fortepian, niemniej transkrypcje dzieł takich mistrzów jak Rachmaninow, Brahms, Szostakowicz, Schubert i innych; nie zawsze są udane i nie spełniają naszych oczekiwań.

Partię kontrabasu w Sonacie Szostakowicza realizuje Pani Klaudia Baca, która dysponuje bardzo dobrym warsztatem wykonawczym, dużą kulturą dźwięku i sugestywnością wypowiedzi.

Obie artystki z zadania wywiązały się znakomicie, niemniej, szczególnych wrażeń dostarczyło mi wykonanie tejże Sonaty w wersji oryginalnej. Być może, stało się tak za sprawą diapazonu kontrabasu i mniejszej ruchliwości tegoż instrumentu. Mimo to, kameralistyka była na wysokim poziomie, aczkolwiek bez wulkanicznej i emocjonującej energii. Niemniej chylę czoła pomysłom i determinacji w poszukiwaniu przysłowiowych „białych kruków” w literaturze muzycznej, która transkrybowana coraz odważniej prezentowana jest na deskach estrady.

Pani mgr Aleksandra Hałat zadziwia idealnym zrównoważeniem emocji, spontanicznością utrzymaną w ryzach. Jej interpretacja, przekaz, był na tyle sugestywny, że słuchając Doktorantki, często nie musiałam się zastanawiać nad proporcjami brzmienia, zawłościami tekstu, zagłębieniem w muzykę; a jedynie rozstrzygać interpretacyjne niuansy.

Myślę, że Kandydatce powiódł się pomysł w kontekście poszukiwań kontrastów, różnic, bazując na oryginałach i transkrypcjach. Udowodniła, że jest dojrzałym artystą z bardzo dobrym warsztatem pianistycznym i z dużym doświadczeniem kameralnym.

Uzupełnieniem dzieła artystycznego jest jego opis, stanowiący wyjaśnienie tematu dzieła, jego muzycznej interpretacji, refleksji, rozważań i wysnutych wniosków.

Część opisowa składa się z czterech rozdziałów poprzedzonych wprowadzeniem – wstępem, podsumowanych zakończeniem w języku polskim i angielskim oraz obszernej bibliografii, spisu przykładów nutowych a także aneksu do dołączonej pracy; jest ściśle związana z dziełem.

Pierwszy rozdział zatytułowany „Transkrypcje w muzyce instrumentalnej” składa się z 6 podrozdziałów, których celem jest uporządkowanie niejasnej sytuacji w terminologii słowa ‘transkrypcja’, omówienie jej pod kątem różnych kryteriów m.in. przedstawienie rozwoju tego gatunku od renesansu po XX wiek. Autorka prezentuje także swoją systematykę transkrypcji występującą w kameralistyce fortepianowej, wzbogacając o przykłady.

Rozdział drugi „Sonaty: Es – dur op.120 nr 2 J. Brahmsa oraz d – moll op. 40 D. Szostakowicza na tle twórczości kameralnej kompozytorów” jest podzielony na 5 podrozdziałów, i traktuje o rodowodzie omawianych sonat, charakterystyce ich partii fortepianowych pod kątem konwencji stylistycznych na tle pozostałej twórczości Brahmsa i Szostakowicza. Uważnie przedstawia okoliczności powstania transkrypcji Sonaty Es – dur op. 120 nr 2 na altówkę i fortepian.

W rozdziale trzecim o temacie „Fortepian na przełomie XVIII i XIX wieku w aspekcie kształtowania się muzyki kameralnej. Nowe wartości brzmieniowe transkrypcji”, w dwóch podrozdziałach Doktorantka ukazuje zarys ewolucji brzmienia fortepianu w muzyce kameralnej, w kontekście rozwoju instrumentu. Rozwodzi się nad cechami transkrypcji Sonaty Es – dur op. 120 nr 2 Brahmsa, przeznaczonej na medium wykonawcze – skrzypce i fortepian historyczny.

Rozdział czwarty p.t. „Transkrypcje Sonat: Es – dur op. 120 nr 2 J. Brahmsa oraz d – moll op. 40 D. Szostakowicza jako źródło dla twórczej interpretacji pianistycznej”, w czterech podrozdziałach porusza problematykę wykonawczą oryginalnych i transkrybowanych utworów ze szczególnym uwzględnieniem działań pianistycznych pod względem agogicznym, dynamicznym i brzmieniowym. Pracę zamyka podsumowanie wraz z bibliografią.

Podoba mi się przyjęta przez Doktorantkę formuła analityczna, charakteryzująca się przejrzystością układu formalnego. Dowodzi to dużej świadomości artystycznej i naukowej Autorki.

Jej niezwykle subiektywne uwagi, pozwoliły bardziej poznać osobisty stosunek z punktu widzenia psychologii muzyki.

Praca doktorska składa się z dwóch ściśle korelujących ze sobą elementów – dzieła artystycznego dopełnionego zwerbalizowanym opisem.

Te dwa połączone składniki wzajemnie się uzupełniają, stanowiąc wyczerpującą całość.

Praca napisana jest zrozumiałym, komunikatywnym językiem, trafnie dobrane są także przykłady nutowe oraz obszerna bibliografia.

Konkluzja

Pracę doktorską Pani mgr Aleksandry Hałat oceniam pozytywnie. Dzięki bardzo dobrze ocenionej przeze mnie sztuce wykonawczej Doktorantki i odpowiednim narzędziom badawczym, w wyczerpujący sposób rozwiązuje przedstawioną problematykę.

Praca jest niebanalna, ma walory historyczno – poznawcze. Jest wartościowym przedsięwzięciem artystyczno – naukowym, przyczyniając się do rozwoju zarówno dyscypliny artystycznej reprezentowanej przez Zainteresowaną, jak i całej dziedziny sztuk muzycznych.

Niniejszym stwierdzam, że Doktorantka wykazała się wiedzą praktyczną i teoretyczną, a także umiejętnościami do prowadzenia pracy artystycznej.

W ten sposób Kandydatka rozwiązała założone zagadnienia artystyczne i spełniła bez zastrzeżeń wymagania art.13 ust.1 Ustawy z dnia 14.03. 2003 roku.

Stawiam wniosek o przyjęcie pracy doktorskiej Pani mgr Aleksandry Hałat.

prof. dr hab. Grażyna Bożek – Wota prof. zw.